

هدیه
HÄDIYAH

مختصری در آداب و احکام زیارت مسجد نبوی

المختصر فی آداب زیارة المسجد النبوی و أحكامها

فارسی

فارسی

کمیته علمی انجمن خدمت به محتوای
اسلامی به زبان های گوناگون

حمد و ستایش مخصوص خداوندی است که پروردگار
جهانیان است و درود و سلام بر پیامبرمان محمد و بر
همه‌ی آل و اصحابشان باد.

اما بعد:

این یک کتابچه‌ی مختصر درباره‌ی آداب و احکام
زیارت مسجد نبوی است که در آن تلاش کرده‌ایم
بیشتر نکاتی را که زائر مسجد نبوی به آن نیاز دارد،
بیان کنیم.

از خداوند می‌خواهیم آن را برای خود خالص گردانده
و عموم مسلمانان را به وسیله‌ی آن سودمند سازد.

کمیته علمی انجمن خدمت
به محتوای اسلامی به زبان
های گوناگون

مختصری

در آداب و احکام زیارت مسجد نبوی

1 زیارت مسجد پیامبر صلی الله علیه وسلم مستحب است و زمان خاصی ندارد. این زیارت جزء اعمال حج محسوب نمی‌شود و بر حج‌گزاران، چه مرد و چه زن، لازم نیست که قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم یا قبرستان بقیع را زیارت کنند.

2 سفر کردن به قصد زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم جایز نیست؛ زیرا مسافرت به نیت عبادت، برای زیارت قبور مشروع نیست، بلکه تنها برای سه مسجد جایز است. **پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند:** «[به قصد عبادت] بار سفر نبندید مگر به سوی سه مسجد؛ این مسجد من (مسجد نبوی)، مسجد الحرام و مسجد الاقصی». به روایت بخاری (۱۱۸۹) و مسلم (۸۲۷) و این لفظ مسلم است. کسی که از مدینه دور است، نمی‌تواند به قصد زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم سفر کند، اما برای زیارت مسجد نبوی شریف می‌تواند سفر کند. وقتی به مسجد رسید، می‌تواند قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و قبرهای اصحاب ایشان را زیارت کند، بنابراین زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم به تبع زیارت مسجد ایشان انجام می‌گیرد.

برای زن جایز نیست که قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم یا قبر دیگری را زیارت کند؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم زنانی که زیاد قبرها را زیارت می کنند لعنت کرده اند، زیرا از زنان نوحه خوانی و تبرج و دیگر مخالفات شرعی سر می زند. اما زنان می توانند در مسجد یا مکان های دیگر بر پیامبر صلی الله علیه وسلم زیاد سلام و درود بفرستند و این سلام و درود به ایشان می رسد، در هر مکانی باشند، همان طور که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «خانه های خود را قبر نسازید و قبر من را عیدگاه نکنید، و بر من صلوات بفرستید؛ زیرا صلوات شما به من می رسد هر جا که باشید». و پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «خداوند فرشتگانی دارد که در زمین گردش می کنند و سلام امت مرا به من می رسانند».

4 وقتی شخص وارد مسجد نبوی شریف می‌شود، مستحب است که با پای راست وارد شود و بگوید: «اللهم افتح لي أبواب رحمتك»، یعنی (خدایا درهای رحمت را بر من بگشای) همانطور که این دعا راهنگام ورود به سایر مساجد نیز می‌گردد.

5 برای ورود به مسجد پیامبر صلی الله علیه و سلم، ذکر خاصی وجود ندارد.

6 سپس دو رکعت نماز تحیت‌المسجد می‌خواند.

7 و اگر زمان، زمان نهی نباشد، او می‌تواند هر تعداد نماز مستحبی که بخواهد، به صورت دو رکعت دو رکعت بخواند؛ همانطور که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند: «نماز در این مسجد من (مسجد نبوی) بهتر از هزار نماز در دیگر مساجد است، مگر مسجد الحرام». به روایت بخاری (۱۱۹۰) و مسلم (۱۳۹۴).

7 باید تلاش کند تا در صورت امکان در روضه-مکان بین منبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و حجره‌اش- نماز بخواند؛ چرا که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند: «بین خانه ی من و منبرم، باغی از باغ‌های بهشت است». به روایت بخاری (۱۱۹۵) و مسلم (۱۳۹۰). و اگر برای او امکان نداشت، می تواند در هر قسمتی از مسجد نماز بخواند، و این در صورتی است که نماز جماعت نباشد. اما در نماز جماعت باید به حفظ صف اول که نزدیک‌تر به امام است، توجه داشته باشد، به دلیل عموم ادله‌ای که در این زمینه نقل شده است.

8 و اگر بخواهد قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و قبر دو یار ایشان را زیارت کند:

أ. در مقابل قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم با ادب، وقار و صدای پایین می ایستد، سپس به ایشان سلام می دهد و می گوید: «السلام علیک یا رسول الله ورحمة الله وبرکاته». و اگر بگوید: «أشهد أنك رسول الله حقاً، وأنت قد بلغت الرسالة، وأدیت الأمانة، وجاهدت في الله حق جهاده، ونصحت الأمة، فجزاك الله عن أمتك أفضل ما جزى نبياً عن أمته». (گواهی می دهم که تو فرستاده ی بر حق خداوند هستی، و پیام را رساندی، و امانت را ادا کردی، و در راه خدا حق جهاد را به جای آوردی و امت را نصیحت کردی، پس خداوند تو را بابت امت بهترین پادشاهان عنایت نماید)، اشکالی ندارد.

ب. سپس کمی به سمت راست می‌رود و به ابوبکر صدیق رضی الله عنه سلام می‌دهد.

ت. سپس کمی بیشتر به سمت راست می‌رود و به عمر بن خطاب رضی الله عنه سلام می‌دهد. ابن عمر رضی الله عنهما زمانی که به پیامبر صلی الله علیه و سلم و دو یار همراه ایشان سلام می‌داد، معمولاً تنها به این گفته اکتفا می‌کرد: «السلام علیک یا رسول الله، السلام علیک یا أبا بکر، السلام علیک یا أبتاه» یعنی: (سلام بر تو ای رسول خدا، سلام بر تو ای ابوبکر، سلام بر تو ای پدرم)، و سپس از آنجا می‌رفت.

ث. نباید به مدت طولانی در برابر قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و دو یار ایشان ایستاد و یا اینکه آنجا دعا خواند؛ زیرا امام مالک این کار را مکروه می‌دانست و می‌فرمود: «این کار بدعت است و سلف (پیشینیان) آن را انجام نمی‌دادند. و آخر این امت اصلاح نمی‌شود جز به همان چیزی که اول آن اصلاح شد».

ج. اما آنچه برخی از زائران در مقابل قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم انجام می‌دهند، مانند بلند کردن صدا نزد قبر ایشان و به مدت طولانی ایستادن در آنجا، نامشروع است؛ خداوند متعال می‌فرماید: (یا أيها الذین آمنوا لا ترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی ولا تجهروا له بالقول کجهر بعضهم لبعض أن تحبط أعمالکم وأنتم لا تشعرون، إن الذین یغضون أصواتهم عند رسول الله أولئک الذین امتحن الله قلوبهم للتقوی لهم مغفرة وأجر عظیم) [الحجرات: ۲ - ۳]

ای مؤمنان، صدایتان را از صدای پیامبر بلندتر نکنید؛ و همچنان که برخی از شما با برخی دیگر بلند سخن می‌گویید، با او به صدای بلند سخن نگویید. مبادا بی‌آنکه بدانید، اعمالتان تباه گردد. (کسانی که صدای خود را نزد رسول الله پایین می‌آورند، الله دل‌هایشان را برای پرهیزگاری آزموده [و خالص گردانده] است. آمرزش و پاداش بزرگی برایشان [در پیش] است). [الحجرات: ۲-۳]

زیاد ایستادن در مقابل قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و تکرار بیش از حد سلام، منجر به ازدحام، سر و صدا و بلند شدن صداها در کنار قبر ایشان می‌شود، که این کار برخلاف آن چیزی است که خداوند در آیات محکم قرآن برای مسلمانان مقرر کرده است. پیامبر صلی الله علیه و سلم هم در زندگی و هم در وفاتش محترم است، بنابراین هیچ مؤمنی نباید در کنار قبر ایشان کاری انجام دهد که با آداب شرعی مخالف باشد.

ح. همچنین کارهایی که برخی از زائران و دیگران انجام می‌دهند، مانند دعا کردن در مقابل قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم با رو به قبر ایستادن و دست‌ها را بلند کردن، همه‌ی این‌ها برخلاف آن چیزی است که سلف صالح از اصحاب رسول الله و پیروان ایشان انجام می‌دادند. بلکه این عمل جزو بدعت‌های جدید است.

خ. همچنین کارهایی که برخی از زائران هنگام سلام دادن به پیامبر صلی الله علیه و سلم انجام می‌دهند، مانند قراردادن دست راست روی دست چپ بر روی سینه یا زیر آن به شکل نمازگزار، این حالت در هنگام سلام دادن به پیامبر صلی الله علیه و سلم جایز نیست؛ زیرا این حالت نشان‌دهنده ذلت، فروتنی و عبادت است که تنها برای خداوند مناسب است، همان‌طور که حافظ ابن حجر رحمه الله در کتاب «فتح الباری» از علما نقل کرده است.

د. هیچ کس مجاز نیست که به وسیله‌ی لمس کردن دیوار حجره‌ی پیامبر صلی الله علیه و سلم یا طواف دور آن قصد تقرب و نزدیکی به خداوند را داشته باشد، و همچنین نمی‌تواند از پیامبر صلی الله علیه و سلم درخواست برآورده کردن حاجات خود یا شفا دادن بیمارش و امثال این‌ها را داشته باشد؛ زیرا تمام این‌ها تنها باید از خداوند متعال خواسته شود.

9 مستحب است که زائر مدینه هنگام حضور در آنجا، مسجد قبا را زیارت کند و در آن نماز بخواند؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه و سلم به صورت سواره یا پیاده به آنجا می‌رفت و دو رکعت نماز در آن مسجد می‌خواند. از سهل بن حنیف نقل شده است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند: «کسی که در خانه‌اش وضو بگیرد و سپس به مسجد قبا بیاید و در آن نماز بخواند، پاداشی معادل پاداش یک عمره خواهد داشت».

10

مستحب است که مردان به قبرستان بقیع (که قبرستان اهل مدینه است) و قبرهای شهداء و قبر حمزه رضی الله عنه سر بزنند؛ زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم به زیارت آنها می‌رفت و برایشان دعا می‌کرد، و به‌دلیل این فرموده‌ی پیامبر صلی الله علیه و سلم: «من شما را از زیارت قبرها نهی کرده بودم، اما حالا آنها را زیارت کنید؛ زیرا آنها شما را به یاد آخرت می‌اندازند». هنگامی که به زیارت قبور می‌رود، همان‌طور که هنگام زیارت سایر قبور می‌گویید، این دعا را نیز می‌خواند: «السلام علیکم اهل الدیار، من المؤمنین والمسلمین، وإنا إن شاء الله بکم لاحقون، ویرحم الله المستقدمین منا والمستأخرین، نسأل الله لنا ولکم العافیة». ترجمه: «سلام بر شما اهل دیار، از مؤمنان و مسلمانان، و ان‌شاء الله ما نیز به شما ملحق خواهیم شد، و خداوند مردگان قبل از ما و جاماندگان را مورد مرحمت قرار دهد، و از خداوند برای ما و شما عافیت می‌طلبیم».

11

بدون شک هدف از زیارت قبور، یادآوری آخرت و نیکی کردن نسبت به مردگان از طریق دعا برای آنها، و پیروی از سنت پیامبر صلی الله علیه و سلم است. این همان زیارت شرعی است.

اما زیارت قبور به قصد دعا کردن در کنار آنها، یا درخواست از خداوند به وسیله‌ی آنها یا به حق آنها و امثال این‌ها، زیارتی بدعت‌آمیز و ناپسند است که نه خداوند آن را مشروع کرده و نه پیامبر صلی الله علیه و سلم، و نه سلف صالح آن را انجام می‌دادند. همچنین درخواست برآورده شدن حاجات یا شفا دادن بیماران و امثال این‌ها از مردگان، از بزرگترین انواع شرک است.

کارهای نادرست به هنگام زیارت مسجد نبوی

1 لمس کردن دیوارها و نرده‌های فلزی هنگام زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و سلم و بستن نخ و موارد مشابه به پنجره‌ها به قصد تبرک جستن.

برکت در چیزی است که خداوند و پیامبرش آن را مشروع کرده‌اند، نه در بدعت‌ها.

2 رفتن به غارها در کوه احد، مانند غار حراء و غار ثور در مکه، بستن پارچه در آنجا، خواندن دعاهایی که خداوند اجازه نداده است، و تحمل سختی در این کارها.

و همه‌ی این‌ها بدعت‌هایی هستند که هیچ اصل و اساسی در شریعت پاک اسلام ندارند.

و ای خواننده گرامی، در اینجا برخی از احادیث ساختگی و جعلی در این موضوع را برایت ذکر می‌کنم تا با آن‌ها آشنا شده و از اینکه فریب آن‌ها را بخوری بر حذر باشی:

اول: «کسی که حج کند و به زیارت من نیاید، به من جفا کرده است».

دوم: «کسی که بعد از مرگ من به زیارت من بیاید، گویی که در هنگام زندگی‌ام به زیارتم آمده است».

سوم: «کسی که در یک سال به زیارت من و پدرم ابراهیم بیاید، من از طرف خداوند بهشت را برای او تضمین می‌کنم».

چهارم: «کسی که قبر مرا زیارت کند، شفاعت من برای او واجب می‌شود».

این احادیث و امثال آن‌ها هیچ‌کدام به درستی از پیامبر صلی الله علیه وسلم ثابت نشده‌اند. حافظ عقیلی گفته است: «هیچ کدام از این‌ها در این باب صحیح نیست». و حافظ ابن حجر در کتاب «التلخیص» پس از ذکر بیشتر این روایات گفته است: «تمامی طرق این حدیث ضعیف هستند». زیارت مسجد نبوی چه قبل از حج و عمره و چه بعد از آن از سنت‌های حج و عمره و کمال آن نیست؛ زیرا زیارت مسجد نبوی به‌طور مطلق مستحب است؛ اگر حاجی و یا عمره‌گزار این مسجد را زیارت نکرد هیچ گناهی ندارد، و هیچ ارتباطی میان حج یا عمره و زیارت مسجد نبوی وجود ندارد، زیرا آن عبادتی جداگانه است. کسی که حج یا عمره به‌جای آورد لازم نیست که حتماً مسجد نبوی را زیارت کند، کما اینکه هر کسی مسجد نبوی را زیارت کرد لازم نیست حتماً حج یا عمره به‌جای آورد، اما اگر بین حج و عمره و زیارت مسجد نبوی در یک سفر جمع کرد اشکالی ندارد.

زیارت برخی از اماکنی که ادعا می‌شود از آثار پیامبر صلی الله علیه و سلم هستند، مانند محل نشستن شتر، چاه انگشتر یا چاه عثمان، و برداشتن خاک از این مکان‌ها برای تبرک جستن. (۱)

3

به‌فریاد خواستن مردگان هنگام زیارت قبرهای بقیع و قبرهای شهدای احد، و انداختن سکه‌ها در آنجا به‌نیت نزدیک شدن به آن‌ها و تبرک جستن به کسانی که در آنجا آرمیده‌اند.

4

این‌ها از اشتباهات بزرگ هستند، بلکه از بزرگ‌ترین انواع شرک به شمار می‌آیند، همان‌طور که اهل علم اشاره کرده‌اند و کتاب خداوند و سنت پیامبر صلی الله علیه و سلم بر آن دلالت می‌کند؛ زیرا عبادت تنها برای خداوند است و جایز نیست چیزی از آن به غیر خدا اختصاص یابد، مانند دعا، ذبح، نذر و امثال آن‌ها، به دلیل گفته‌ی خداوند: (وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) [البینة: ۵] (و [به چیزی] امر نشدند، مگر آن‌که الله را عبادت کنند در حالی که دین را برای او خالص گردانند و به توحید روی آورند). [البینة: ۵]

والله أعلم، وصلى الله وسلم على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين

۱- چاه انگشتر چاهی است که انگشتر پیامبر صلی الله علیه و سلم که در انگشت عثمان بود به درون آن افتاد و ناپدید شد.

هدية
HÄDIYAH

The Encyclopedia of Ar-Rahman's Guests

Selected material for Pilgrims and Um-rah teaching it
in languages of the world.

